

BUNUL ECONOM

REVISTĂ PENTRU PROGRES ECONOMIC, SOCIAL ȘI CULTURAL

ABONAMENTUL:

Pe an cor. 5; pe jumătate an cor. 2.50.
Pentru România 15 lei pe an.

INSERTIUNILE:

să socotesc după tarifă, cu prețurile
cele mai moderate.

Abonamentele și insertiunile să plătesc totdeauna înainte.

Cătră preoți și învățători.

În coloanele acestei prețioase reviste am avut *nu odată* prilejul a discuta chestiuni sociale și economice. Prin rândurile de față mă întorc spre preoțimea și învățătorimea română, cari — putem zice — sunt scutul cel mai bun de apărare al intereselor noastre mari românești.

Acestor factori culturali trebuie ori-ce om binevoitor să le dea concursul întru ajungerea scopurilor ce ni-leam luat ca țintă.

În timpurile prin cari ni se scurge viața noastră datori suntem ca cu forțe îndoite să muncim pentru luminarea poporului și pentru ajutorarea lui în lupta grea pentru existență. Să facem de s'ar putea se între toți țărani în băncile populare, să desvoltăm cu înțelepciune tovarășiile satești, să nimicim pe agenții și cămătarii de pe sate, se umplem bisericile de credincioși, se împopulăm școlile, să chemăm și pe cei vârstnici la lumină, să ajutăm pe copiii cărora mizeria le este pedecă ca sa vină la școală, se învățăm pe țărani și pe fii lor să lucreze mai bine pământul, să-i învățăm a se îngriji mai bine de sănătatea lor trupească și sufletească, să le vindecăm sufletul de otrava urei și a neîncrederii și se le dăm în schimb credința, ca prin muncă cinstită, prin stăruință cumpătată, prin înțelepciune și răbdare să ajungă la orice.

Acțiunea aceasta se unească la un loc pe toți aceia cari într'un fel oarecare se cugetă la luminarea poporului mult cercat. Trebuie să se convingă toți aceia cari au răspundere de suflete, că nu mai este permis nimăriu să stea spectator pasiv la munca altora. Se nu lăsăm toată greutatea pe unii, ci cu toții, mari și mici, dela sate și dela orașe să ne dăm sprijin unii altora.

În corpul învățătoresc este o forță care singură ca și nici una alta poate să risipească întunerecul în care zace atâta lume și să-i creeze o conștiință omenească.

Solidaritatea aceasta însă trebuie se unească la un loc nu numai pe învățători, dar pe toți aceia cari într'un fel oarecare pot contribui la realizarea scopului acțiunii dăscălești.

În prima linie sunt preoții.

Atât prin chemarea lor, cât și prin ascendentul pe care'l au asupra poporului dela țară, preoții trebuie să participe în cea mai largă măsură posibilă — zicea într'o cuvântare a sa ministrul cultelor al României Spiru Haret — la lucrarea noastră. De aceea ei trebuie asociați la dânsa pretutindeni.

Nu cu mai puțin folos vor putea lua parte la deslegarea diferitelor chestiuni de interes obștesc și autoritățile locale: administrația, primarul, medicul și alții. Nu trebuie să între în mintea cuiva, că ceea ce se interprinde este vreun clic de interese ale unuia sau altuia. Trebuie ca fiecare să înțeleagă, că este vorba de o acțiune la care sunt datori să ia parte toți acei, cari își dau seamă de rostul lucrurilor; și dacă ne adresăm în special dăscălimei române, este numai că cu dânsa suntem chemați să vorbim și pentru că în lucrarea aceasta ea este în poziție de a face unele servicii, mai bine decât le-ar putea face alții.

Sunt unii, cari nu-și prea dau seamă de mersul lucrurilor, mulțimea însă vor merge înainte și fără dânsii. Cei mai mulți vor fi auxiliari puternici și prețioși ai tuturor acțiunilor noastre.

Orice acțiune a noastră, ca să răușească, trebuie să fie prudentă, stăruitoare, nepripiată și potrivită cu mijloacele de cari dispune.

Recomandăm cu stăruință tuturor să nu întreprindă mai multe lucruri deodată, și nu lucruri mai presus de puterile lor. Lucrurile trebuitoare au nevoie să fie mai de multeori reamintite pentru că prea adeseori s'a văzut cum unii nu știu să-și proporționeze întreprinderile cu puterile lor.

Ar fi nu iluzoriu, ci criminal de a se crede, că gravele probleme, cari se agită, trebuie deslegate în ciuda unora sau altora. Deslegarea problemelor sociale are de scop de a se găsi terenul de înțelegere, care se concilieze cât mai bine toate interesele și care să permită tuturor supușilor unei țări să trăiască în pace unii lângă alții.

Viața de toate zilele este cel mai fidel învățător al nostru.

Noi Români din acest regat suntem zilnic torturați de felul cum am putea să întruchipăm nisințele noastre culturale.

Cu toate eforturile noastre în dreapta și în stânga, nu putem ajunge la *un ce* mulțămitor nouă și pozițiunei noastre, din cauză, că sufletul nostru este copleșit de interese mărunte personale, cari ne răpesc cel mai prețios timp al vieții.

De câte ori nu au fost date pe față păcate ce ne umple sufletul de amărăciune și cari ne închid cărarea spre orice aspirațiuni demne de un popor conștiu de existența sa. De câte ori nu am avut privilegiul a vedea cum o acțiune pornită din partea unui grup de bărbați binevoitori

ai neamului, este dărimată de niște inimi răutăcioase, orbite de fumul invidiei aprinse și a pizmei răutate.

Invidia este un morb contagios în viața noastră socială.

«Invidia -- zice Giusti -- este patima cea mai urâtă cea mai chinătoare, cea mai rușinoasă dintre câte pot să contamineze inima omenească. Individuosul simțindu-se josnic și meschin față cu alții și în același timp incapabil de a se despărți de josnicia și meschinăria lui, trăește în războiu și spaimă continuă cu sine și cu alții».

Iar Plutarc zice: *«Precum consumă rugina ferul, așa îi consumă pe invidioși patima lor».*

Invidia — acest demon — care s'a înrădăcinat așa de mult în societatea noastră, tinde a răsturnă orice acțiune ce caută realizare.

De câte ori nu sau făcut încercări în sinul poporului din partea preotului sau învățătorului din cutare localitate pentru a înjgheba vre-o tovărășie agricolă cu scopuri umanitare, când ideea lor a rămas numai un frumos vis sau o poveste fabuloasă, din cauză, că inițiatorii au fost lipsiți de sprijinul binevoitor al administrației locale, sau că cei din administrație au lucrat fâțiș împotriva realizării cutărui scop și viceversa o acțiune pornită din partea membrilor din administrația locală a fost zdrobită din chiar partea preotului sau învățătorului local.

Ce rezultă din aceasta?

Nimic alta decât că poporului îi stă înaintea ochilor o carte deschisă din care cetește în toată libertatea, invidia și păcatele conducătorilor lui, ear mai tâziu își perd încrederea cea atât de mult trebuitoare unor sfetnici ai poporului — în activitatea și munca ce va trebui să o desfășure pe viitor.

Zisesem într'un loc, că nu toți factorii luminați ai poporului nosru, sunt rîvnitori a se inhămă la carul progres-

sului nostru cultural. In acest caz vom merge înainte fără colaborarea dâșilor.

Acolo unde conducătorii nu și-au pierdut autoritatea și încrederea înaintea poporului, înțeleg aici preoții și învățătorii, vor fi capabili a înfruntă uneltrile bârfitorilor, realizând în acest fel vrerile lor.

Promotorii oricărei idei concepute trebuie să fie cuprinși de simptomele obiectivității și entusiasmului, precum bine afirmă Rembrandt Als Erzieher: *«Apa obiectivității e bună, dar nici vinul însuflețirei să nu lipsască, amândouă împreună ne dau un bun amestec. Fără entusiasm — zice Goethe — o artă e imposibilă, și tot așa nu se poate închipui nici istoriografia fără entusiasm»*

Să ne nisuiam ca în orice acțiune a noastră să fim mereu în bună înțelegere, disciplinați, uniți în gândul comun de a fi folositori țării și neamului și de a nu ne da înapoi în fața nici unei greutăți.

Apostolatul acesta ne va face demni de recunoștința țării și a urmașilor nostri.

Să ne nisuiam ca să nu știrbim drepturile vecinului nostru, să desțelenim conștiințele celor lipsiți de puterea energiei și lumina adevărului.

Ca cuvânt de încheiere adresat către preoții și învățătorii nostri dăm loc cuvintelor aflătoare în pildele lui Solomon, cari sună așa: *«A da celor fără de răutate și pruncului tinăr simțire și înțelepciune — acestea auzindu-le înțeleptul mai înțelept va fi, și cel înțelegător cărmuire va dobândi»*.

Nicolae Hamsea.

Economizare.

Mare dar e economizarea.

Fie omul cât de avut, dacă n'are economie, adecă chibzuință la cheltuială și la toate trebile, greu o scoate la capăt cu nevoia.

Economia e de mare folos bogatului cât și săracului și în multe chipuri se poate dânsa arăta.

Intâiu e că bărbatul cât și femeia econoamă nu perd vremea înzadar; nu sunt «perde-vară» cum zice Românul, fiecare ceas îl întrebuițează cu folos.

Femeia nu-și perde vremea clevetind ori umblând prin vecini sau stând locului până ce zice acesta «bogda-proste» când se scoală; ear bărbatul nu-și petrece ziua la cârciumă, unde îi ies din pungă banii câștigați cu cruntă sudoare.

Femeia gospodină și econoamă are totdeauna de lucru: toarce, țese, coasă, spală, căci cum zice vorba: «să ne cârpim, că nu putem să ne tot înoin», ear «două haine cârpite te ține cât una nouă», și la muncă femeia econoamă poartă ce are mai vechiu și cruță haina cea nouă.

E păcat că face umbră soarelui acel bărbat, care își perde zilele scumpe de lucru, trândăvind pe la cele cârciume.

Omul muncind se face făptură aleasă, poate trăi cinstit, își face o locuință curată și își poate îngriji de suflet și de trup.

Lenesul prin trândăvie să face scârbos înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor.

Când bărbatul sârguitor n'are de lucru la câmp, are ce face pe lângă casă: drege cotețe, unelte, car etc., dacă

n'are vre-un meșteșug casnic, cu care ar putea câștiga și ceva bani.

Deci întâia economie e a nu perde vremea, căci în adevăr leneșul nici n'are ce economiza.

Muncind chibzuit omul, fie cât de sărac, poate pluti de-asupra nevoii, și pe încetul, azi făcând una, mâne alta, poate ajunge să-și adune cele trebuincioase, să-și îngrădească grădina și curtea, să-și dreagă casa și cotețele, în sfârșit gospodarul econom găsese de lucru când vrea să muncească.

Al doilea meșteșug e să știi a fi economizător în cheltueli și să nu lași să ți-să prăpădească nici un fir de porumb, nici un grăunte de grâu, o fărâma de pâne, nici un capăt de ață fără folos.

Aici e locul să spunem povestea fetei bogate, la care veniseră pețitorii și care, voind a-și ocări vecina, spunea, că-i o calică și că și-a făcut zestrea din lâna ce ea, bogata, a aruncat-o pe gunoiu.

Pețitorii, însă auzind aceasta au zis:

— «Să mergem la cea săracă, căci ea fiind economă bună, bărbatul muncitor să îmbogățește; însă cea bogată și prădătoare, să aducă el cu carul și ea să prădeze numai cu pumnul, și și atunci nu se alege nimic atât de avere cât și de muncă».

Din nenorocire s'au început și la sate «moda», ca și la oraș, care costă și bani mulți și îi o adevărată sărăcie și pradă.

Hainele de casă, ales la muncă, sunt mai trainice și nu costă bani, decât muncă, pe care femeia harnică o face iarna acasă.

Cheltuește mult plugarul nostru, și chiar să îndatorează pe ani de zile, când e vorba de nuntă, cumetrie și moarte.

Cu acestea face el adevărată risipă.

Pentru a face nuntă se îndatorește mult, și datoria aceasta îl viră în mizerie dela început, tocmai când ar avea nevoie să-și clădească o casă omenească, să-și adune vite și altele până nu-l încunjură copiii.

O cununie și o mică gustare cu rudele și ar fi tot atât de bine cununați.

Cei, cari sunt în stare mai bună și le dă mâna, pot să o facă, căci nu au lipsă să se îndatoreze, dar' și de aceea puțini sunt azi.

Asemenea însă și la caz de moarte fac unii paradă să întrec, care de care, făcând și aci cheltueli mai mari, de cât pot.

Legea zice: «morții cu morții vii cu cei vii», așa că păcătuște cel care se îngloadă în datorii; făcând prin aceasta să rabde neajunsuri familia, pentru cheltueli mari, cari sunt de prisos la îngropăciuni, cu mâncări și beuturi, cu masa întinsă.

O vorbă veche zice: «gunoiul de vară, e piper pentru iarnă».

Asta înseamnă, că economiile cât de mici prind bine la nevoi mari.

Oamenii cheltuesc adeseori numai pentru a se făli, și ca fiecare să se mire cum a putut cutare să cheltuiască atât de mult.

Acest gust însă costă prea scump, mai ales știut fiind, că orice ar face omul, de clevetire și împunsături nici când nu scapă.

Vorba ceea: «să joci ca ursul și să cânti ca cucul și lumea tot n-o s'o împaci».

Atunci la ce săteanul să înglodează în datorii din cari nu mai scapă.

Un lucru ar fi folositor, anume că fiecare om să aibă economii, fie în bani ori în vite, pe cari la nevoie vându-le să-și facă datoria la moarte, nuntă ori botez, dar tot cu chibzuială.

Ar fi bine, dacă în loc de moda cheltuelilor s'ar face în sate moda de a fi econom și strângător, că doar oamenii fac obiceiurile.

Muncind și economizând, cu încetul, sătenii s'ar deprinde, căci munca și economia e bogăția.

Marii economi de oi și viitorul lor.

— Urmare. —

Locuitorii mijlocași și codași din sate, cari au mai puține oi, se asocioază mai mulți la olaltă pentru închirierea de munți și pășuni dela proprietari și pentru formarea stânilor, ear bogătașii își au stânele lor proprii cu mai multe turme și cârduri mari de oi de tot felul, și oile lor sunt mai tot-deauna călătoare.

Turmele de oi călătoare stau sub îngrijirea și răspunderea scutarului, care își are și el oile sale proprii în ale stăpânului, dar este scutit de ori-ce plată ori taxă pentru vară și iarnă și, ca să îngrijească mai bine de ele are dreptul să țină și el un număr oare-care de oi; de asemenea au oi fie-care din ciobani și păcurari, dăr lor le rămâne numai capetele, lâna și laptele le ia însă stăpânul în favorul său pentru ținere.

În stână este baciul, care este mai mare și conduce mulsul oilor și fabricarea brânzei și a cașcavalului, urdei și a untului; ear în caz dacă nu este scutar, ori el este scutarul are și supravegherea și controlul asupra turmelor.

De obicei atribuțiunea lui principală este încheatul laptelui și facerea brânzei, și îngrijirea ca fie-care asociat să-și capete partea sa de brânză, ce i-se cuvine după numărul oilor mânzate ce are în turmă.

În beneficiul său propriu baciul mulge oile vr'o 2—3 săptămâni la finea campaniei spre toamnă, și face atunci cu deosebire lapte acru și mai puțină brânză.

De multe-ori el este antreprenorul stânei și plătește în bani ori în anumită cantitate de brânză, și atunci le mulge și lucrează laptele în profitul și risicul său propriu.

Stăpânul, (ori dacă sunt mai mulți tovarăși asociați, stăpânii), arare-ori stă în permanență la târlă ori la stână;

el se duce și vine, vine pentru control și luarea socotelilor din când în când; dacă sunt mai mulți tovarăși fie-care vine la alt timp pentru luarea în primire a brânzei și urdei ce i-se cuvine, și la anumit timp vin după lână.

Stăpânul trebuie să fie tot dauna prezent, primăvara la fătatul oilor și până după vânzarea mieilor și la tunderea oilor, apoi la alesul mieilor și oilor sterpe din mânăzi și la facerea stânei; și când se duce acasă de ordinar duce lână cu sine, pentru a o vinde la fabrici și negustori mari, sau pentru a o lucra în familie nevasta cu fetele și copiii minori, și duce și beneficiul realizat din vânzarea mieilor; apoi prezența sa mai este necesară și indispensabilă toamna când se sistează fabricațiunea brânzei de se prepară numai lapte gros, acru și dulce, când se bage berbecii între oile mânăzi și sterpe, se aleg oile ce sunt de vîndut — botoașe — pentru tăiere și la salhanale, pentru luarea socotelilor și botoașelor ori le taie singur și face păstramă din ele și topește săul.

Când se ridică stâna și turmele se pun în mișcare cele mari se desfac în cârduri mai mici pentru mai ușoară hrănire și mișcare în călătoria lor.

Vara de ordinar oile o petrec sus la munte, în Bărgan și iarna la Baltă.

Oile pășunează și stau afară vara și iarna, căci ele scot iarba și de sub zăpadă mai mică, dându o în lături cu picioarele.

Iarna o petrec cele mai multe în Baltă, în Delta și estroavele Dunărei de jos, unde pasc la iarba sau prin cele păduri de salcie și zăvoae, rozând la muguri și mlădițele tinere; numai rar de tot capătă ele fân uscat, coșitură de meiu sau ceva grăunțe, când zăpada este prea mare ori cu poleiu pe ea.

Cătră finea lui Februarie, când a început a se topi și duce zăpada, și pretutindenea dă colțul ierbii și se apropie fătatul oilor, turmele își părăsesc locul lor de iernatic, une-ori mai târziu numai pe la Sânziene și se trec la câmp, pentru a închiria fân suficient ori cositură de meu, pentru timpul cât ține fătatul oilor, și să găsească ceva adăpost contra intemperiilor pentru cele fătate cu mieii lor, în caz dacă s'ar schimba vremea și le-ar surprinde crivățul, și când nu s'au provăzut cu fân deja din vară chiar în Baltă, ori în satele de pe malurile Dunărei sau a Borcei.

Dacă timpul este frumos și cald, oile cu mieii cei cruzi încă umblă afară la pășune; în ori-ce cas mișcarea din localitate nu mai este posibilă până ce nu s'au întărit mieii încâtva.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(Va urma).

Diverse.

Nutrirea prea peste măsură a cailor pe timpul de odihnă. Când caii sunt puși la lucru mai greu în decursul săptămânei, nu se prea pot nutri cum se cade, parte pentru-că le lipsește timpul trebuincios, parte pentru-că fiind prea osteniți, nu pot mânca cumsăcade. De aceea unii economi caută, ca pe timpul de odihnă, cum sunt Duminecile și sărbătorile se nutrească caii îndoit mai tare, ca atunci când lucră ei. Indoparea din cale afară a cailor pe timpul de odihnă, cu deosebire a acelora, cari se țin și vara în grajd, a dat niște rezultate nu tocmai mulțămitoare. Veterinarii (doctori de vite) au constatat adecă, că o îndopare din cale afară chiar și a cailor au adus boale de tot felul, precum colică, armorar, ș. a. De aceea ei recomandă, ca nici pe timpul de odihnă, să nu li-se prea mărească porțiunea din cale afară, ear dacă cumva li se mărește, atunci caii să facă mișcările (preumblările) de lipsă în aer liber pe afară.

*

Cari purcei să-i ținem? Pentru crescut nu sunt toți purceii buni. Unii sunt leneși, cari sug numai siliți; aceștia pot să fie bolnăvicioși. Alții se tem de ori-ce vântuleț și ploaie, așa că nici aceștia nu se vor face puternici. Sunt apoi alții fricoși, cari încă nu se vor îngrășa bine. Vom ținea dară numai astfel de purcei, cari sunt mândăcioși prin ceeace dovedesc, că mistue bine. Vom alege apoi de aceia, cari nu se tem de schimbările temperaturii, căci aceștia dovedesc, că sunt sănătoși și puternici. Purcei neliniștiți încă nu vom ținea, căci aceștia nu se îngrășa ușor, așa că o parte mare din nutreț le-o dăm înzădar.

*

Nutrirea porcilor. Trei-patru săptămâni după fătare purceii se nutresc numai cu laptele dela scroafă, care s'a constatat, că este mai gras decât al tuturor animalelor de casă. In țitele cele dindărăpt și de mijloc vine mai mult lapte, de aceea și purceii, cari sug la acelea sunt mai mari și mai frumoși. Indată după fătat, se pot schimba țățele la purcei, punând pe cei mai mari înainte, ear pe cei mai mici îndărăt ca să sugă. Cel mai bun nutremânt pentru purceii mici, cari încep a mânca sunt cartofii fierți și amestecați cu făină de cucuruz, apoi orzul înmuiat, evăzul și taina de cucuruz opărită. Foile și napii de nutreț nu sunut bune pentru purceii tineri, căci sunt prea dulci se cufuresc de ei și pot să capete colică, de care apoi se pot și prăpădi. Purceii trebuie întârcați la 6 sau 8 săptămâni, adecă la atâtea luni, câți ani le trebuie și lor până când cresc deplin. Înțărcațul lor încă trebuie să se facă treptat și nu dintr'odată.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„ARENA“,

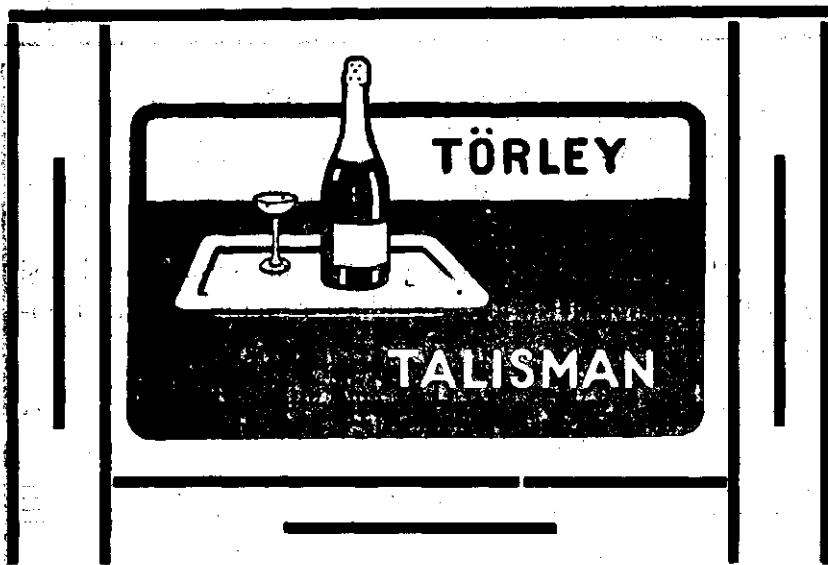
ORGAN CENTRAL DE ANUNȚURI IN DEVA.

Apare la 1. și 15. a fiecărei luni.

Abonament pe an 2.— cor., pe jumătate de an 1.— cor.

Redactor responsabil: AUGUST A. NICOARĂ.

Cruce (stea) dublă electro-magnetică.

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta.

vindecă și înviorează

Deosebită atențiune
rării; că acest aparat
de 20

Nu e mijloc secret

pe lângă garanție.

e a se da împreju-
vindecă boale vechi
de ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra *durorilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, fructuri de ureche, bătăie de inimă, sgârșiri de inimă, asma, auzul greu, sgârșiri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni și la picioare, reuma, podagră, ischias, uțul în pat, influența pinsomnie, epileisia, circulația neregulată a sângelui și multor altor boale cari ia tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumii, cari pretuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul »Volta« deoarece ce „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat. Deja efinătatea crucii mele electro-magnetice o recomandă îndeosebi*

Prețul aparatului mare e 8 cor.

folosibili la morburi cari nu sunt
ma vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e 6 cor.

folosibil la copii și femei de
constituție foarte slabă.

Expedițe din centru și locul de vânzare pentru țeară și streinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/24. Strada Vadász, 34. colțul.

TIPOGRAFIE ROMÂNEASCĂ în DEVA.

Aducem la cunoștință Onoratului public din loc și jur, că am deschis o întreprindere românească de tipografie sub numele:

Tipografia „Sfântul Ioan“

a băncii industrial-economice „Industria“

strada Săcuilor nr. 18.

Arangiată fiind cu cele mai moderne litere și cu cel mai fin material, își recomană on. public spre binevoitoarea atențiune și părtinire tot soiul de lucrări atingătoare de această branșă, promițind executare cu gust estetic, urgent și cu prețurile cele mai moderate precum:

Tipărituri pentru bănci:

Bilante --- Tabelării --- Registre

Protocoale Liste de escompt etc.

Toate tipăriturile necesare băncilor

--- le executăm prompt și ieftin. ---

Lucrări colorate precum:

Invitări pentru petreceri, pentru

cununii, bilete de logodnă, cărți

de vizită, etc., cu prețuri moderate.

Tiparul tipografiei „Sfântului Ioan“ în Deva.